

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

ERZURUM – AŞKALE / AĞRI – DOĞUBEYAZIT DEPREMLERİ İLE İLGİLİ TBMM CHP GRUBU İNCELEME HEYETİNİN RAPORU

İNCELEME HEYETİ:

1. Ersin ARIOĞLU	İstanbul Milletvekili (Heyet Başkanı)
2. Naci ASLAN	Ağrı Milletvekili
3. Zekeriya AKINCI	Ankara Milletvekili
4. Mehmet KARTAL	Van Milletvekili
5. Mehmet PARLAKYİĞİT	Kahramanmaraş Milletvekili
6. Nail KAMACI	Antalya Milletvekili
7. Selami YİĞİT	Kars Milletvekili

“UNUTULMUŞ VE YOKSUL DOĞU ANADOLU’NUN KÜÇÜK DEPREMLERİNİN BÜYÜK ACILARI”

01. Bilindiği gibi Türkiye aktif bir deprem ülkesidir. Türkiye’de son yüzyıl içinde aletle kayıt alınan ve hasar doğuran 130 deprem olmuştur. Bu depremler:
- * 75.000 can kaybına
 - * 178.000 yurttaşımızın yaralanmasına
 - * 700.000 konut ve işyerinin tamamen yıkılmasına
 - * 1.200.000 konut ve iş yerinin hasar görmesine
- sebeplere olmuştur.
02. Türkiye depremlerle son yüz yıl içinde, her yıl milli gelirinin ortalama % 1’ini kaybediyor. Türkiye’de hiç deprem olmasaydı, bugün iki misli zenginliğimiz olacaktı. Türkiye’imizin varlıklarının (*nüfusunun, yapı stokunun, altyapılarının*) % 91’i ciddi deprem riski altındadır. Türkiye’de depremler devam edecektir. Son yıllarda Türkiye toprakları yoğun sismik aktiviteler gösteriyor. Bu nedenle deprem riski ciddiye alınmalıdır.
03. Türkiye’de depremler şiddetinden daha çok yapısal hasar ve can kaybına neden oluyor. Çünkü;
- * Hükümetler depreme gereken önemi vermiyorlar.
 - * Hükümetler sorunun boyutunu göremiyor, ne yapacağını da tam bilemiyor.
 - * **Deprem bilinci** toplumda yeterince uyandırılmadı.
 - * İnşaatlar gereken **kalite kavramı** ile üretilmiyor.
 - * **Yapı denetimi** gereğince yapılamıyor.

04. CHP, deprem riskini çok ciddiye alıyor ve iktidara geldiğinde uygulamak üzere çalışmalar yapıyor. AK Parti Hükümeti'nin deprem çalışmalarını yakından takip ediyor ve sorumlu muhalefetin **bilgiye dayalı denetim** görevini yerine getirmeye çalışıyor.
05. CHP yaptığı deprem çalışmaları ile 27 Ocak 2003 tarihinde olan Pülümür depreminden sonra, Pülümür depreminin bölgede biriken enerjiyi yeterince boşaltmadığını, **Elazığ-Bingöl-Van** hattında bir deprem daha beklenmesi gerektiğini kamuoyuna 4 Şubat 2003 tarihinde yapılan Grup toplantısında açıkladı. Nitekim 1 Mayıs 2003'te **Bingöl depremi** oldu. Ve yine CHP yaptığı Master Plan Hazırlıkları kapsamında 1 Aralık 2003 tarihinde düzenlediği İstanbul panelinde (*Türkiye'nin Depremselliği konulu*) sunduğu bir haritada (*örneği basın bildirisinin ekinde sunulmuştur*) Aşkale'deki sismik boşluğa dikkat çekti.
06. 25 Mart 2004'te ve 28 Mart 2004'te arka arkaya Erzurum-Aşkale'de 5.1 ve 5.3 magnetütlü iki deprem oldu. Bu depremlerin ilkinde; toplam 9 yurttaşımızı kaybettik. 50'yi aşkın yurttaşımız da yaralandı. Yaklaşık olarak; 2100 konut birimi ve 1800 ahır yıkıldı veya ağır hasar gördü. Yaklaşık 1900 konut birimi ve 1000'e yakın ahır orta veya az hasar gördü. En çok hasar **Küçükgeçit, Ortabahçe, Gökçebük** köylerinde oldu. Şu an 4500 çadırda, yaklaşık 20.000'in üzerinde vatandaşımız zor şartlarda yaşamaktadır.
07. 2 Temmuz 2004 tarihinde, sabaha karşı 01:30'da, Doğu Anadolu bölgemizin, Ağrı ili Doğubayazıt ilçesinde de deprem oldu. Bu depremde de çoğu küçük çocuklar olmak üzere toplam 18 yurttaşımızı kaybettik. 27 yurttaşımız da yaralandı. Doğubayazıt'a bağlı 30 köy depremden zarar gördü. Yaklaşık 160 konut tamamen yıkıldı, 400 konut kısmen hasar gördü. Bölgede, depremden zarar gören 15 bini aşkın vatandaşımız bulunmaktadır. Bu vatandaşlarımızın yaklaşık 10 bini, 700'e yakın çadırda çok ağır şartlarda yaşamını sürdürüyor.
08. CHP Deprem konusunda sürdürdüğü duyarlılığı gereği, Doğu Anadolu deprem bölgelerine bir inceleme gezisi düzenledi. Çalışmanın programı Erzurum-Aşkale ve Ağrı-Doğubayazıt depremlerini yerinde sonuçları ile incelemek olarak saptandı. Teknik Heyet; Ersin ARIOĞLU (İstanbul Milletvekili-Heyet Başkanı), Naci ASLAN (Ağrı Milletvekili), Zekeriya AKINCI (Ankara Milletvekili), Mehmet KARTAL (Van Milletvekili), Mehmet PARLAKYİĞİT (Kahramanmaraş Milletvekili), Nail KAMACI (Antalya Milletvekili) ve Selami YİĞİT (Kars Milletvekili) oluşmuştur. Heyet programı gereği, 9, 10, 11 Temmuz 2004 günlerinde bölgeyi ziyaret etti. Mülki amirlerle görüştü, parti örgütü ile temas etti, halkın görüş, dilek ve isteklerini dinledi. Hükümetin depremle ilgili çalışmalarını gözlemleyerek sorumlu ve bilgiye dayalı muhalefet anlayışı gereği çalışmalar yaptı, izlenimlerini tespit etti.
09. Heyet, bugün yapmakta olduğumuz basın toplantısı ile ilk izlenimlerini kamuoyu ile paylaşıyor. **CHP Teknik Heyeti**; T.B.M.M tatilde iken, bölgedeki çalışmaları yakından izlemeye devam edecektir. Eylül başında bölgeyi bir daha ziyaret ederek çalışmalarını "**Unutulmuş ve Yoksul Doğu Anadolu'nun Küçük Depremlerinin Büyük Acıları**" isimli bir rapor ile kamuoyunun görüşlerine sunacaktır. Raporda, heyetin bölgedeki tespitleri, depremlerin özellikleri, yıkımların

çokluğunun nedenlerinin yanı sıra, ana hatları ile **CHP Deprem Master Planı**, Doğu Anadolu'da deprem zararlarını azaltacak kalıcı çözümler ve Doğu Anadolu'nun **topyekün** ekonomik kalkınması için gerekli öneriler de sunulacaktır.

10. Bölgede gözlenen ağır sorunlar şöyle özetlenebilir.

- ✳ Depremlerin üzerinden yaklaşık 100 günü geçmesine rağmen, Aşkale'de gerekli deprem evlerinin ihalesi henüz tamamlanamamıştır. Merkez ve beldelerde ihale sorumluluğu TOKİ-Toplu Konut İdaresi'ndedir ve TOKİ hiçbir ihaleyi gerçekleştirememiştir. Bölgede ağır kış şartları 15 Eylül'den sonra başlamaktadır. Aşkale deprem bölgesinde Merkez ve beldelerde gerekli konut sayısı yaklaşık 800 civarındadır. Bu ölçekte bir yapılaşmayı sıhhatli ve tekniğine uygun olarak kış ayları gelmeden önce yetiştirmek hemen hemen imkansızdır. Bu nedenle Hükümet, gereken alternatif bir planı süratle uygulamaya almalıdır. Aksi takdirde yaklaşık 8000'e yakın yurttaşımız yaz çadırlarında Erzurum kışını geçirmeye mahkum olacaklardır.
- ✳ Aşkale'de, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın sorumluluğunda olan köy evleri ihaleleri yapılmıştır. Bir bölümünün inşaatlarının hızla devam ettiğini gözlemlemekten memnuniyet duyduk. Ancak bölgede hasar gören okul ve camilerle ilgili hiçbir çalışma yoktur. Özellikle önümüzdeki eğitim dönemine okulların yetiştirilmesi olanaksızdır. Vatandaşlar köy evlerinden özellikle gerekli ahır boyutları ve alanları için memnuniyetsizlik belirtmişlerdir. Alt yapılarının tekniğine uygun inşa edildiği konusunda kuşkular vardır.
- ✳ Depremzede **hak sahiplerinin** iki önemli huzursuzluğu vardır. Birincisi, hak sahipliği tescili için vatandaşlar miktarları ve vadeleri açık borç senetleri imzalamaktadırlar. Vatandaş, bilemediği bir miktarda devlete borçlanmaktadır. Doğu Anadolu'da evi yıkılan, ahır yıkılan ailenin devlete borç ödeyebilmesi mümkün değildir. Çağdaş hukuk anlayışı dışında olan bu uygulamaya Hükümet mutlaka en kısa sürede borçsuz çözüm bulmalıdır. İkinci konu, deprem öncesi üç dört ailenin çocukları ile birlikte oturabildiği büyüklükteki evler depremde yıkılınca tapuda tek ev gözüktüğünden hak sahibi olarak yalnız tek ev tescil edilmektedir. Diğer aileler hak sahibi olamamaktadır. Hükümet bu soruna da çözüm bulmak zorundadır.
- ✳ Aşkale Kaymakamı'nın esnafa borçlanarak deprem zedelere yemek, geçici soba, geçici hayvan ahır, sıhhi malzeme gibi yardımlar yaptığı bilinmektedir. Bölgeye gelen Bakanların yardım sözlerine güvenerek yaraların hızla sarılması amacıyla yapılan hizmetlerin bedelinin bugüne kadar ödenmediği bölgede ifade edilmektedir. Nakit yardımın hala yapılmamış olması zaten işsiz duruma düşen esnafı mağdur etmektedir. Hükümetimiz bu sorunu da çözmelidir.

- ✱ Bölgede yaptığımız incelemelerde gerek devlet yardımlarının, gerekse hamiyetli vatandaş yardımlarının halkımıza dağıtımında bazı adaletsizlikler yapıldığı hakkında ciddi bulgular saptadık. Hükümetin bilgisi dışında olduğuna inandığımız yerel şartlarda oluşan bu tür uygulamalara geçit vermemesini diliyor ve bölgeyi bu açıdan dikkatle gözlemlediğimizi kamuoyunun bilgisine sunuyoruz.
- ✱ Aşkale sorunları aynen ve benzer şekilde Doğubayazıt bölgesi için de geçerlidir. Doğubayazıt'ta yer seçimleri, hasar tespit ve hak sahipliği çalışmaları halen devam etmektedir. İhalelerin yapılması ve konutların kış şartlarından önce bitmesi olanaksız gözükmektedir. Hükümet bu gerçeğe göre bölgede gereken düzenlemeleri yapmalıdır.
- ✱ Doğubayazıt depreminde en çok hasar gören ve can kaybı veren Yığınçal'da su sorunu vardır. Yerleşimin su ihtiyacını deprem ihaleleri içinde karşılayacak projeler hazırlanmalıdır.
- ✱ Her iki deprem bölgesi henüz **afet bölgesi** ilan edilmemiştir. Bölgede ekonomik hayat durmuştur. Hükümet bu bölgeleri afet bölgesi kapsamına alarak Bağ-Kur, SSK ve kredi borçları için gereken adil çözümler üretmelidir.
- ✱ Hükümetlerin en büyük görevi deprem sonrası bölgeyi canlı bir ekonomik hayata kavuşturmadır. Bu ne kadar kısa sürede yapılırsa, Hükümetin başarısından o kadar bahsedilir. Bu nedenle Hükümet bölgelerin daha canlı bir ekonomiye kavuşturulması için gereken projeleri üretmeli yasaları hazırlamalıdır. Hiç şüphesiz Cumhuriyet Halk Partisi Doğu Anadolu'yu hızla kalkındıracak her türlü projeyi ve yasayı destekleyecektir.
- ✱ Aşkale ve Doğubayazıt deprem bölgelerinde bulunan askeri birlikler deprem sırasında ve sonrasında gereken ilk kurtarma, acil yardım ve çadır işlerinde bölge halkı, mülki amirler ile birlikte takdire şayan çalışmalar yaparak deprem acılarının artmasını önlemişlerdir. Ayrıca bölgedeki birlikler, bölgeye ekonomik canlılık vermektedir. Ancak askeri lojmanların depremlerde ağır hasar görmesi nedeni ile (*Örnek: Kandilli-Erzurum*) bölgeden çekileceği şayiası büyük üzüntü yaratmıştır. Askeri birliklerin bir süre daha (en az deprem yaraları sarılıncaya kadar) bölgeden ayrılmamasında büyük yarar olacağını düşünüyoruz.
- ✱ Son söz olarak ifade etmeliyiz ki; Doğu Anadolu yeterince kalkınıncaya kadar her Türk vatandaşının desteği, gözü, kulağı bölgede olmalıdır. Cumhuriyet Halk Partisi bu kararı almıştır.